

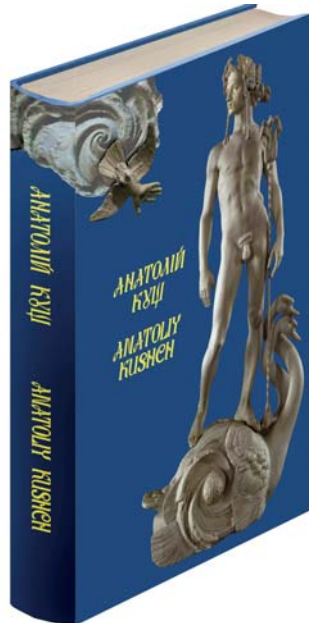
АНАТОЛІЙ КУЩ: ГЕНІЙ СУЧАСНОГО МИСТЕЦТВА

Наталія Свігла
директор
Державної наукової
архітектурно-будівельної
бібліотеки ім. В.Г. Заболотного,
м. Київ

29 червня 2023 року в читальній залі Державної наукової архітектурно-будівельної бібліотеки імені В.Г. Заболотного на тлі виставки скульптурних робіт відбулася презентація мистецького монографічного альбому «Анатолій Кущ: стрілець, що поцілює у простір» – найповнішої добірки репродукцій монументів, монументально-декоративних композицій, станкових скульптур та рельєфів. Альбом представляє багатогранну творчість **Анатолія Васильовича Куща**, видатного митця сучасності.

Автор-упорядник видання – Анатолій Кущ. Вступну статтю до видання та аналітичних і презентаційних текстів-супроводів до світлин в альбомі написала **Олеся Авраменко**. Літературна редакція видання **Оксани Кунцевської** і **Єлизавети Гончарової**, переклад англійською **Анастасії Клопот**. Автори світлин – **Анатолій Кущ** і **Віктор Бихун**.

Обкладинка книги
«Анатолій Кущ:
стрілець, що поцілює
у простір»

Видання складається з вступної статті: «Анатолій Кущ: стрілець, що поцілює у простір» і 13 розділів – «Пам'ятники», «Шевченко», «Державотворці (постаті української культури)», «Символічні композиції», «Біблійні мотиви», «Сад пристрастей», «Метаморфози», «Сon amore», «Портрет», «Коло Свароже», «Рельєф», «Післямова», «Архівні фотографії».

Видання вийшло друком 2023 року у видавництві «Видавець Бихун В.Ю.», за ініціативи мецената **Дмитра Савенка**. Організаційним партнером видання став благодійний фонд «МіСт» імені Михайла Савенка, президент фонду **Сергій Ісаєнко**.

Відкрила імпрезу **Світлана Шостак**, завідувачка відділу соціокультурної діяльності, яка привітала присутніх і представила Олеся Авраменко, модераторку заходу, заслужену діячку мистецтв України.

Пані Олеся розповіла, що працювати над виданням було дуже цікаво, її вражає талант митця, роботи якого завжди були для неї відкриттям. Насичена плідна співпраця, що живилася кипучою енергією скульптора, його харизмою, працьовитістю, оптимізмом – надихала.

Творчий шлях Анатолія Васильовича – це постійний пошук нових тем, удосконалення майстерності. У нелегкі 1970-ті роки, коли в Україні розпочалися репресії проти української талановитої інтелігенції, молодий скульптор на собі відчув усю велич тієї течії супротиву. В 1971–1972 роках він працює над створенням затверженої дипломної роботи – пам'ятником – *Петру Конашевичу-Сагайдачному*, намагаючись втілити в образ національну й історичну ідею. На жаль, дипломну роботу на цю тему було заборонено в зв'язку з посиленням боротьби з українськом націоналізмом. Але прояв патріотизму в скульптурах, бажання митця виразити його, стало тільки питанням часу.

Значну частину свого життя віддав художник роботі над спорудженням меморіального комплексу «Український державний музей історії Великої Вітчизняної війни 1941–1945 років» а саме скульптурним композиціям «Перші бої», «Спалені міста», «Партизанський рейд». Треба віддати Анатолію Кущу належне: свідомо і самовіддано він завжди творив з думкою про рідну землю, на благо Вітчизни.

Варто згадати його монументи, встановлені на честь 700-річчя Черкас, 1000-ліття Лубен, пам'ятник «Берестецька битва», присвячений подіям визвольної війни *Богдана Хмельницького* і неповторний ансамбль на честь 1000-річчя Новгород-Сіверського, що складається з пам'ятників князя *Ігоря*, його дружини *Ярославни* й співця *Бояна*, а також

пам'ятник «Жертвам концентраційних таборів». Розташовані в різних місцях старовинного міста, пам'ятники насичують його атмосферу зв'язком з величним історичним минулим, відчуттям прилучення до швидкоплинної ріки часу.

А кияни навряд чи тепер уявляють рідне місто без пам'ятного знака *Петру Сагайдачному* на вулиці його імені, пам'ятників *Миколі Біляшівському* біля Українського художнього музею, *Петру Панчу* на Байковому кладовищі і багатьох інших робіт видатного скульптора Анатолія Куща..

Повернення Україною незалежності стало творчим злетом митця, який привертав увагу своїми композиціями й численними пам'ятниками до національного коріння, героїчного минулого українського народу.

Анатолій Васильович Кущ створив Монумент Незалежності України «Оранта – Україна», скульптури архангела Михайла й монументальної композиції «Засновники Києва – Кий, Щек, Хорив та Либідь», символів непереможного українського духу, що стали візитівкою головної площі України – Майдану Незалежності.

Не менш вражають скульптури, присвячені українським державним діячам, зокрема *Пилипу Орлику* в м. Києві.

Пам'ятники та пам'ятні знаки *Тарасу Шевченку*, що стало втіленням скульптурної Шевченкіани А. Куща, над якою він працює все життя і це представлено на світлинах в альбомі, як існуючих монументів, так і, на жаль, не втілених.

Скульптурна група «Засновники Києва» на Майдані Незалежності та її автор – Анатолій Кущ

Анатолій Куш під час презентації своєї книги в ДНАББ ім. В.Г. Заболотного.
Київ, 29 червня 2023 р.

Презентація книги А. Куца

В. Бихун і А. Куц

О. Авраменко, Х. Катракіс, Н. Свігла, І. Метелева

І. Плаголева і Я. Яцків

Я. Яцків, О. Авраменко, А. Радзіховський, А. Куц, В. Шкляр, Х. Катракіс, С. Ісаєнко, В. Бихун

В. Бихун

О. Авраменко, А. Куц, С. Ісаєнко, В. Бихун

Х. Катракіс

А. Куц

У Сполучених Штатах Америки, поблизу Чикаго, в Блумінгдейлі, встановлено пам'ятник жертвам голодомору 1932–1933 років в Україні. Право на його створення Анатолій Куш виборов у творчому змаганні.

Скульптор брав участь у конкурсі кількома проектами. І, що цікаво, перемогла зовсім не та композиція, яку він вважав сильнішою, що зображувала велику долоню, в центрі якої – глибока рана, при наближенні ми бачимо землю, посередині глибока яма, а над нею схилилися у скорботі люди, які й були пальцями цієї долоні. Як Фома невірний ми заглядаємо в цю глибоку рану і не можемо досягнути і повірити в цю страшну трагедію. Глибокий філософський та образний зміст цієї композиції має кілька шарів. Він розкриває простір думкам і почуттям. Проте українська громада проявила певну поміркованість та консерватизм й зупинилася на більш традиційному варіанті в пластичному плані й звичному – в образному. Відтепер у далекій Америці пам'ять про жорстокий біль України втілений у тендітній, піднесеній фігурі Матері, що схилилася в скорботі над сином який засинає вічним сном у класичній композиції «Пііта».

Пані Олеся наголосила, що розповідати про талант скульптора їй приємно, але важливо почути це все від митця і запросила до слова Анатолія Куша, скульптора, народного художника України, академіка Національної академії мистецтв України.

Анатолій Васильович у своєму виступі акцентував увагу на власному сприйнятті сучасного мистецтва, яким воно повинно бути, як важливо саме в цей час звертатися до своєї національної ідентичності, згадати й пам'ятати, хто ми є. Коли мистецтво це не робота, а спосіб життя, коли ти живеш ним, тоді ти створюєш дійсно щось нове, сучасне, потрібне. Головне – розуміти, що є мистецтво, де воно справжнє, а де воно тільки ховається за терміном «сучасне».

На презентацію завітали видатні корифеї сучасного мистецтва, які хотіли особисто привітати митця з визначною подією.

Пані Олеся запросила до слова **Андрія Чебикіна**, художника-графіка, педагога, экс-президента Національної академії мистецтв України, який зазначив, що скульптор Анатолій Куш – це яскравий, видатний представник сучасного українського мистецтва. Свого часу він був улюбленим учнем **Василя Захаровича Бородая**. Зараз він навчає студентів повній самовіддачі в досягненні вершин художньої майстерності.

Пані Олеся надала слово мистецтвознавцю, члену-кореспонденту Національної академії мистецтв України **Олексію Роготченку**, секретарю Національної спілки художників України, який відзначив, що це знаковий день видатного митця. Пан Олексій зауважив, що він знає Анатолія Куша давно й пам'ятає, як він постійно щось ліпив, глина завжди була в його руках. Його творчістю захоплювались ще з студентських часів. У виступі він також згадав В. Бородая, скульптора могутнього таланту, який вчив студентів мистецькій правді, вчив академічності, що є правдивою передачею образу. Зараз цьому навчає студентів Анатолій Куш.

На заході виступив **Василь Шкляр**, український письменник і громадський діяч, лауреат Державної премії Т.Г. Шевченка. Він згадав, як сорок років тому писав статтю в журнал «Літературна Україна» про Анатолія Куша, коли він був претендентом на Шевченківську премію.

Письменник зазначив, що хоча він не мистецтвознавець, але статтю писав легко, тому що в ті часи, на межі 1980-х, Анатолій Куш уже працював над темою національного самовизначення, створивши патріотичні монументи. Між іншим Василь Шкляр сказав: «Сьогодні ми вітаємо видатного митця з виходом мистецького альбому, за моїм особистим переконанням, найвизначнішого скульптора сучасності. Він обов'язково повинен бути автором монумента, присвяченому майбутній перемозі України над рашистською ордою».

З вітальним словом виступила донька Анатолія Куша – **Христина Катракіс**, міжнародна координаторка Центру ЮНЕСКО Болоньї, посолкиня Фонду ООН Цілей Сталого Розвитку, яка зокрема зазначила: «Є люди, які пишуть історію, а є люди, які її створюють. Є митці, які творять, є ті, хто пише. І Анатолій Куш є тією людиною, яка створює історію». Вона навела алегорію, порівнявши Анатолія Куша з образом Одиссея, який всупереч усьому, створив сам себе.

Модераторка заходу запросила до слова Сергія Ісаєнка, президента благодійного фонду «МіСт» імені Михайла Савенка та зауважила, що саме він, прийшовши до майстерні, побачив скульптури й запитав Анатолія Васильовича, чому він досі не має мистецького альбому, який би знайомив людей з його творчістю. **Сергій Ісаєнко** зазначив важливість упорядкування всіх творчих робіт митця та створення їхнього каталогу. Він зауважив, що була проведена кропітка робота команди фахівців щодо створення альбому, переданого в дар бібліотеці.

Наталія Світла, директор бібліотеки, сказала, що отримання в подарунок такого видання – це визначна подія для бібліотеки. Вона зазначила, що бібліотечні фахівці завжди готують фондові книжкові виставки, які стають інформаційним супроводом події, але цього разу виявилось, що в фонді відсутні видання, які б містили інформацію про творчість Анатолія Куша, тільки невеличкі згадки в періодичних виданнях.

Презентований альбом – це фундаментальне видання про творчість скульптора, безперечно справжня окраса фонду сучасних образотворчих видань і приємний подарунок користувачам бібліотеки.

Олеся Авраменко запросила до слова видавця **Віктора Юрійовича Бихуна**, який зазначив, що йому дуже пощастило працювати з Анатолієм Васильовичем. Видавець згадав їхню спільну роботу під час персональної виставки митця «Коло Свароже», що відбулася в Мистецькому Арсеналі у 2009–2010 роках, коли він сфотографував скульптури, які увійшли до альбому. Він зауважив, що сам скульптор занурився у створення книжки й особисто відбирав, продумував кожну сторінку.

Мистецький захід об'єднав видатних митців, мистецтвознавців, письменників, науковців – **Юрія Вакуленка**, генерального директора Національного музею «Київська картинна галерея», **Ярослава Яцківа**, академіка НАН України, **Анатолія Радзіховського**, академіка, доктора медичних наук і багатьох інших іменитих шанувальників таланту художника.

Усі учасники заходу мали унікальну нагоду долучитися після презентації до авторської екскурсії виставкою, на якій були представлені світлини визначних монументів й оригінальні скульптурні роботи, в яких присутня особиста філософія сприйняття світу від давньослов'янських міфів до сучасного переосмислення краси – людини, природи, життя. ■